

12.Trudovoye vospitaniye molodezhi: monografiya. [Labor education of youth: monograph] / I. I. Lukinov, YU. N. Pakhomov, V. G. Urchukin i dr.; Otv. red. I. I. Lukinov. K. : Naukova dumka, 1989. 432 s. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ДУБІНКА Микола Михайлович – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: проблема професійного самовизначення особистості в історичному вимірі; педагогіка вищої школи; вивчення педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського, теорія і практика позашкільної освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

DUBINKA Mykola Mykhaylovych – Candidate of Pedagogic Sciences, Associate Professor, Associate Professor Department of Pedagogy and Special of Education, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: the problem of professional self-determination of personality in the historical dimension; pedagogy of high school; study of the pedagogical heritage of V. O. Sukhomlynskyi, theory and practice of extracurricular education.

Стаття надійшла до редакції 11.01.2024 р.

УДК 37 (091) «18/19»

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-213-128-132

ДЯЧЕНКО Андрій Сергійович –

аспірант кафедри педагогіки та спеціальної освіти

Центральноукраїнського державного

університету імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0009-00024418-107X>

e-mail: phone.email.december@gmail.com

**СІМЕЙНЕ ВИХОВАННЯ У СЕЛЯНСЬКІЙ РОДИНІ ПІВДНЯ УКРАЇНИ
XIX – ПЕРША ЧВЕРТЬ XX СТОЛІТТЯ**

У статті розглянуто практику виховання дітей у сім'ї Півдня України у XIX– першій чверті XX ст.

Дослідження питань історії культури в цілому, народної педагогіки автор вважає важливим і необхідним в плані об'єктивно існуючих особливостей окремих регіонів, які відрізняються специфікою соціально-педагогічного, економічного і культурного розвитку. У цьому контексті науковий інтерес становить Південь України XIX – першої чверті XX ст. – аграрний регіон, переважна більшість населення якого проживала в сільській місцевості, мала власні етнопедагогічні погляди та переконання, що позначилися на специфіці виховання дітей, яка, у свою чергу зумовлювалась способами господарювання та виховними традиціями сім'ї.

Наголошується, що педагогічний дискурс XIX – першої чверті XX ст. потребує нового прочитання. Саме цей історичний період є надзвичайно плідним дослідницьким полем – це час бурхливих суспільних, політичних, економічних перетворень, що змінювали традиційну українську сім'ю.

Автор, розглянувши основні напрями виховання дітей у селянській родині Півдня України XIX – першої чверті XX ст. зауважує, що провідними були трудове, моральне та естетичне виховання, які визначалися традиційними нормами побуту, поведінки, життєвого устрою, релігійних уявлень, трудових звершень. Зазначається, що специфіка виховання дітей у селянській родині південноукраїнського регіону зумовлювалась поліетнічністю його складу.

Система трудового виховання у селянській сім'ї була чітко диференційована відповідно до вікових і статевих особливостей дитини. Особливо актуальним поставало питання трудового виховання саме у степовому південному хліборобському краї, де до роботи в полі привчали змалку. У цьому полягає відмінність даного напрямку виховного впливу, якщо порівнювати причорноморські губернії з північноукраїнськими. Найбільш ефективним методом трудового виховання у селянській сім'ї був приклад старших.

Дієвим засобом морального виховання були церковні свята. Специфічними для Півдня України було святкування Святвечора, Різдва, Великодня.

Визначальним напрямом для української селянської родини було естетичне виховання. Родина була головним мотивом, який скеровував свідомість, волю і почуття дітей відповідно до педагогічного досвіду і культури батьків, їх сімейних традицій та почуття обов'язку щодо тих, хто живе поряд. Джерелом естетичного виховання був український фольклор.

Ключові слова: Південь України, селянська сім'я, сімейне виховання, трудове виховання, моральне виховання, естетичне виховання.

DIACHENKO Andrii Serhiyovych –

postgraduate student of the Department of Pedagogy and Special Education of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University

ORCID: <https://orcid.org/0009-00024418-107X>

e-mail: phone.email.december@gmail.com

**FAMILY EDUCATION IN THE PEASANT FAMILY OF SOUTHERN UKRAINE
IN THE 19TH – THE FIRST QUARTER OF THE 20TH CENTURIES**

The article considers the practice of raising children in the family of Southern Ukraine in the 19th – the first quarter of the 20th centuries.

The author considers it essential and necessary to research the issues of the history of culture as a whole, folk pedagogy in terms of the objectively existing features of individual regions, which differ in the specifics of socio-pedagogical, economic and cultural development. Scientific interest in this context is the South of Ukraine in the 19th - the first quarter of the 20th centuries – an

agricultural region, the vast majority of whose population lived in rural areas, had its own ethno-pedagogical views and beliefs, which affected the specifics of raising children, which, in turn, was determined by the methods of management and educational traditions of the family.

It is emphasized that the pedagogical discourse of the 19th – the first quarter of the 20th centuries needs a new interpretation. It is this historical period that is an extremely fruitful research field; it is a time of rapid social, political, and economic transformations that changed the traditional Ukrainian family. The author, having considered the main areas of raising children in the peasant family of the South of Ukraine in the 19th – the first quarter of the 20th century, notes that the leading ones were labor, moral and aesthetic education, which were determined by traditional standards of everyday life, behavior, vital arrange, religious ideas, and labor achievements. It is noted that the specificity of raising children in a peasant family of the southern Ukrainian region was determined by the multinationality of its composition.

The labor education system in the peasant family was clearly differentiated according to the age and gender characteristics of the child. The issue of labor education became especially relevant in the steppe southern agricultural region, where children were taught to work in the fields from childhood. This is the difference between this direction of educational influence, if we compare the Black Sea provinces with the Northern Ukrainian ones. The most effective method of labor education in a peasant family was the example of elders.

Church holidays were an effective means of moral education. The celebrations of Christmas Eve, Christmas, and Easter were specific for the South of Ukraine.

Aesthetic education was the determining direction for the Ukrainian peasant family. The family was the main motive that directed the consciousness, will and feelings of children in accordance with the pedagogical experience and the parents' culture, their family traditions and a sense of duty towards those who live nearby. The source of aesthetic education was Ukrainian folklore.

Key words: the South of Ukraine, peasant family, family education, labor education, moral education, aesthetic education.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Серед актуальних проблем розвитку і зміцнення української держави важливе місце посідає засвоєння історичного, традиційного досвіду українського народу в сімейному вихованні. Сім'я була, є і буде осередком суспільних відносин, який постійно розвивається та характеризується багатовекторністю своїх взаємозв'язків та взаємозалежностей.

Доцільність дослідження традицій і досвіду родинного виховання українців визначається існуванням двох протилежних світових тенденцій: зростанням суспільного інтересу до етнічного, намаганням виокремити і зберегти усі здобутки національного межам державності, та тенденцією до глобалізації, що зумовлює потребу оновлення змісту, форм і методів виховання, пошуку адекватних для сучасної соціокультурної ситуації взаємовідносин у межах родини.

Розуміння сутності та особливостей сімейного виховання в українській родині неможливе без урахування регіонального аспекту, зокрема специфіки заселення та господарського освоєння певної території, економічного стану; динаміки розвитку сімейних стосунків; особливостей формування сім'ї та її типу тощо.

Вивчаючи проблему виховання дітей у селянській сім'ї, необхідно виходити з того, що в усі історичні періоди розвитку кожен регіон мав етнічну своєрідність, яка впливала на ментальність і цінності сім'ї.

Регіональний аспект у сімейному вихованні включає в себе кліматичні, економічні, соціальні аспекти певної території; пов'язаний з історичними традиціями, самобутністю та культурою народів, що населяють регіон; стосується культурологічних особливостей побуту, історії, географії, мови – того, що визначає етнічна спільнота.

Регіональні історико-педагогічні дослідження набувають особливої актуальності та значущості на сучасному етапі у зв'язку з потребою у виробленні нових підходів до дослідження проблем виховання. Окрім того, дослідження питань історії культури в цілому, народної педагогіки вважаємо важливим і необхідним також і в плані об'єктивно існуючих

особливостей окремих регіонів, які відрізняються специфікою соціально-педагогічного, економічного і культурного розвитку. У цьому контексті науковий інтерес становить Південь України XIX – першої чверті XX ст. – аграрний регіон, переважна більшість населення якого проживала в сільській місцевості, мала власні етнопедагогічні погляди та переконання, що позначилися на специфіці виховання дітей, яка, у свою чергу зумовлювалась способами господарювання та виховними традиціями сім'ї.

Педагогічний дискурс XIX – першої чверті XX ст. потребує нового прочитання. Саме цей історичний період є надзвичайно плідним дослідницьким полем – це час бурхливих суспільних, політичних, економічних перетворень, що змінювали традиційну українську сім'ю. Виокремлення саме XIX – першої чверті XX ст. в окремий період історії розвитку педагогічної думки є доцільним з огляду на його культурницький та народницький характер. Саме у цей час педагогічні, культурологічні пошуки педагогів мали етнографічний, етнологічний характер, основною метою яких було збирання, висвітлення й розкриття народної педагогіки – українського фольклору, звичаїв, обрядів, релігійних вірувань, символів, народного мистецтва, дитячих розваг, іграшок тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми теорії та практики виховання дітей у сім'ї в контексті етнічної складової опосередковано чи фрагментарно розглянуті в працях вітчизняних дослідників А. Говорун, Н. Калініченко, Б. Ковбас, В. Костів, В. Кравець, О. Кравченко, Т. Окольнічої, Г. Постовий, Н. Побірченко, М. Стельмаховича, В. Федяєвої, В. Щербини та ін., які наполягають на думці, що кожен народ має свої етнодиференційні ознаки, що безпосередньо впливають на специфіку виховання дітей.

Дослідженню процесів соціалізації дітей з урахуванням статево-вікового символізму і стратифікації у життєдіяльності української селянської родини присвячено наукові доробки А. Забловського, О. Кісь, І. Щербак та ін. У дослідженнях цих авторів наголошено на

необхідності врахування етнічної традиції у сфері виховання дітей, у тому числі й у сім'ї.

Відзначаємо, що історичні надбання виховання дітей у сім'ї південноукраїнського регіону XIX ст. дотепер не отримали належної уваги з боку науковців. Розгляд практики виховання дітей у сім'ї Півдня України у XIX – першій чверті XX ст. розширить науковий дискурс історії сімейного виховання як на регіональному, так і на загальнодержавному рівні.

Мета статті – розкрити практику виховання дітей у селянських родинях Півдня України XIX – першої чверті XX ст.

Виклад основного матеріалу дослідження. Найбільш поширеним типом сім'ї Півдня України XIX – першої чверті XX ст. була селянська.

Варто зауважити, що в жодному іншому типі сім'ї так не збереглися споконвічно українські риси, народна ментальність, вірування, культура і побут, як у селянській родині.

Україна споконвіку була хліборобською країною, а тому саме селянство завжди було виразником традицій українського етносу. Основою існування селянства була сім'я, в якій дитина засвоювала всі необхідні норми поведінки, основи соціального досвіду, цінності, народні звичаї, традиційні обряди, аби потім їх передати наступному поколінню.

Провідним фактором виховання дітей у селянській родині у всіх регіонах України була праця. Факт появи дитини сприймався у сім'ї як поява ще одного помічника, тому батьки, здебільшого воліли народження хлопчиків, аніж дівчат.

Особливо актуальним поставало питання трудового виховання саме у степовому південному хліборобському краї, де до роботи в полі привчали змалку. У цьому, на нашу думку, полягає відмінність даного напрямку виховного впливу, якщо порівнювати причорноморські губернії з північноукраїнськими.

Найбільш ефективним методом трудового виховання на той час у селянській сім'ї був приклад старших. Дитина на практичному рівні могла виконувати окремі елементи землеробства.

Трудове зростання дітей супроводжувалося батьківськими настановами. Виконуючи доручення батька чи матері на городі, в хаті чи у полі, діти допомагали їм, водночас застосовували свої уміння і навички на практиці.

Особливістю трудового виховання у сім'ях Півдня України було і те, що навчальні приклади як засіб виховання бралися з найрозвиненіших сільських господарств. Наприклад, німецьких колоністів. Вони були взірцем вдалого поводження із землею. Цьому сприяли урядові пільги, продуктивна техніка, ментальність народу, удача тощо). Багато дітей інших національностей наймалися до них на сезонну роботу [4, с. 44]. Спостерігаючи за результатами вдалого господарювання, вони застосовували це у своєму господарстві.

Прищеплюючи дітям любов до праці, привчаючи працювати на землі, піклуватися про господарство, батьки так готували їх до дорослого

сімейного життя. Знання, уміння і навички, набуті у дитинстві, знаходили своє застосування у дорослому житті.

Система трудового виховання в селянській сім'ї була чітко диференційована та структурована залежно від віку та статі дитини.

Статеві-вікову ідентичність дівчинки, українська народна педагогіка XIX – першої чверті XX ст. скеровувала на сімейно-побутову та господарську сферу, що статево позначалася як «жіноча». Через залучення до жіночої праці дівчатка поступово опановувала ключові для жіночої статі ролі – матері та господині, успішність в яких була визначальною для її майбутньої долі.

На плечі дівчаток лягала домашня хатня робота, де також чітко відчувався статевий поділ праці: мили посуд, замітали у хаті та на подвір'ї, кормили курей, собак, kota, давали сіна корові, їх привчали прясти, шити, нитки мотати. Відповідно, семирічну дівчинку в усіх регіонах України називали «швачечка», «пряшечка» [3, с. 18].

Дівчатка 7–8 років також працювали в полі. Про це дбала передусім мати, робила їм малі мотики [5].

Поступово інформаційне та фізичне навантаження зростало, проте коло робіт, окреслене ще в ранньому дитинстві, зберігалось і надалі. Це давало змогу щоразу закріплювати вже набуті навички, починаючи від простіших завдань до складних і трудомістких процесів.

Дівчинка з 9–10 років починала працювати серпом на полі, з цього ж часу вона в'язала снопи, полола грядки, смикала льон і коноплі, копала картоплю. У 14 років – жала хліб, косила сіно, починала працювати нарівні з дорослими [5].

У 10–13 років дівчинка ставала справжньою помічницею матері, перебуваючи у повному її розпорядженні та поділяючи із нею усю жіночу працю. Деколи дівчаткам 11–12 років доручали самостійно виконувати окремі види робіт, а саме: жати, гребти сіно, товкти конопляне сім'я, збирати колосся під час жнив, тріпати льон тощо. Окрім усього цього, «в дівчат залишалися обов'язки доглядати за ягнятами, телятами, доїння корів, взбивати масло» [2, с. 77].

У XIX – першій чверті XX ст. у південному регіоні України традиційно майже всі речі побуту вироблялися вдома, тому важливе місце в процесі трудового виховання українських хлопчиків і дівчаток посідали ремісничі заняття та промисли: чоловічі та жіночі. Необхідні знання, вміння передавалися з покоління в покоління, підтримуючи тим самим спадковість та безперервність багатолітньої традиції та трудової спеціалізації сім'ї, родини загалом [1]. Успадкування сприяло виникненню династій, створенню мистецьких осередків.

Процес залучення дітей до сімейних ремесел та промислів демонстрував, що вони були не тільки пасивними спостерігачами та повторювачами діяльності дорослих, а й активними учасниками, які часто коригували та вдосконалювали виробництво.

Спостереження та привчання дітей до ремесел та промислів сприяло засвоєнню етнічного досвіду для виконання соціальних ролей, переданню

досвіду із покоління в покоління, розширенню й поглибленню змісту власне дитячих занять та видів роботи як складників дитячої субкультури.

Поширеним у регіоні було навчання синів виготовляти дерев'яний посуд, який у побуті селян посідав важливе місце до середини ХХ ст. Окремим ремеслом у південній Україні було виробництво діж та відер, окованих залізними обручами. Хлопців батьки залучали й до бджолярства [1; 4].

У свою чергу, народна педагогіка ХІХ – першої чверті ХХ ст. передбачала оволодіння й дівчатками різними видами жіночих домашніх промислів – прядінням, ткацтвом, шиттям, вишиванням. З-поміж усіх видів жіночих домашніх промислів в українців прядіння і ткацтво посідали одне з найважливіших місць і були наймасовішим і найпоширенішими заняттями. Основним матеріалом для прядіння і ткацтва в регіоні була вовна вівці – «волна», а також коноплі та льон.

Трудова діяльність селянської родини проходила з дотриманням певного циклу обрядів, свят, зберігаючи культурні традиції народу. В умовах строкатості населення Півдня України представники різних народів, працюючи, наприклад, в одного господаря, живучи на одній вулиці, почали відзначати спільні свята (першої борозни, обжинки й інші), у такий спосіб утворюючи нові поліетнічні традиції [2]. На нашу думку, ця ознака і була тією особливістю регіону, яка визначала етнорегіональну взаємодію на прикладі трудового виховання.

Найголовнішим очікуваним результатом праці українського селянина був хліб. З хлібом пов'язані основні обряди календарного циклу. Батьки змалку переконували дітей, що хлібороб – найголовніша професія на землі. Батько доводив це не тільки словом, а й ділом, беручи сина з собою в поле, саджаючи на віз, на коня верхи, показуючи, як сіють гречку [3].

В українській сім'ї дбали не тільки про виховання дитини як доброго господаря, але й не забували про морально-етичні засади християнської етики. У ХІХ ст. «... родина для дитини була справжньою церквою, де її знайомили з Богом, впроваджували до християнського життя, оберігали від нечистої сили. Учили молитися малюків здебільшого їх бабусі. Знайомлення з Богом, усіма його заповідями відбувалося з 2-3 років, коли дуже часто дитина не усвідомлювала всього сказаного. Божими діяннями пояснювалися незрозумілі дії, природні явища» [3, с. 28].

Досить дієвим та необхідним засобом релігійного виховання були церковні свята: Святвечір, Різдво, Водохреща, Стрітєння, Пасха, Богоявлення, Успіня Пресвятої Богородиці і т.п. Переплетення традицій їх святкування на Півдні України було його своєрідністю. Дітей залучали до приготування куті, 12 різних страв на Святвечір, відвідування церкви на Різдво, розмаловання великодніх писанок. Діти разом із батьками поступово долучалися до посту: не лише тілесного, але й душевного (сварки, лихослів'я й обмовляння – табу). Невід'ємним елементом різдвяних свят були щедрівки, колядки, вертепи (останні були не дуже популярні на півдні) [6]. Звичай носити

вечерю хрещеним батькам зберігся і донині. Особливо любили діти відвідувати заможних хрещених, які обов'язково давали їм печиво, горіхи, ковбасу, дрібні гроші. Таким чином у дітей виховували почуття поваги, ввічливості та вдячності до старших.

Відзначення релігійних свят завжди супроводжувалося піднесеним настроєм, задоволенням, радістю, святковими стравами (кутя, паска, вареники з різноманітними начинками, ковбаски, узвари тощо), походом до церкви.

Специфічними для Півдня України було святкування Святвечора, Різдва, Великодня. Наприклад, втрачає популярність вертеп, колядування було поширене не на Різдво, а на Святвечір, як на Покутті [1].

Досить суттєвим у дотриманні моральності було ставлення до виховання дітей та молоді. На Півдні України воно носило традиційний характер. Батьки у вихованні дітей дотримувалися думки, що ставлення життя можливе лише у подружжі. Інтимний зв'язок до шлюбу суворо засуджувався громадою.

Своєрідними були відносини між членами селянської сім'ї Півдня України, які будувалися на засадах моралі та звичаєвого права.

За існуючим звичаєвим правом, що було поширене і в південному регіоні, у випадку смерті чоловіка, якщо діти ще малі, головою сім'ї є жінка, але тільки до моменту одруження старшого сина [3].

Офіційні розлучення траплялися дуже рідко. Люди розходилися без жодного суду. Особливо часто такі випадки траплялися у вдівців, одружених на бездітних вдовах [2].

Якщо хтось із батьків помирав, громада назначала над малолітніми сиротами опікунів, якими переважно були близькі родичі [4].

Визначальним напрямом для української селянської родини було естетичне виховання. Від народження дитина опинялася в оточенні найближчих для неї людей – батьків. Родина була головним мотивом, який скеровував свідомість, волю і почуття дітей відповідно до педагогічного досвіду і культури батьків, їх сімейних традицій та почуття обов'язку щодо тих, хто живе поряд.

З самого малку матері навчали дочок вибілювати хату щовесни, роблячи її ошатною та чепурною, саджати квіти, милуватися їхньою красою. Сини ж отримували насолоду батьківської науки з майстрування знарядь праці, іграшок тощо. Ще одним джерелом естетичного виховання був український фольклор (прислів'я та приказки, думи, пісні, казки), який силою свого впливу спрямовував культурний розвиток дітей, їх світогляд та моральні принципи.

Висновок та перспективи подальших розвідок напрямку. Розглянувши основні напрями виховання дітей у селянській родині Півдня України ХІХ – першої чверті ХХ ст., зауважимо, що провідними були трудове, моральне та естетичне виховання, що визначалися традиційними нормами побуту, поведінки, життєвого устрою, релігійних уявлень, трудових звершень. Система трудового виховання у селянській сім'ї була чітко

диференційована відповідно до вікових і статевих особливостей дитини.

Специфіка виховання дітей у селянській родині південноукраїнського регіону зумовлювалася поліетнічністю його складу.

У контексті дослідження особливостей сімейного виховання південноукраїнського регіону перспективним видається розгляд трансформацій змісту, форм, методів та засобів сімейного виховання Півдня України в соціокультурних перетвореннях ХХ – ХХІ ст.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Жмуд Н. Етнічні стереотипи статевого виховання та поведінки. *НТЕ*. 2003. № 3. С. 78–82.
2. Забловський А. Соціалізація дитини в традиційній культурі українців ХІХ – поч. ХХ століть: ритуально-аритуальні аспекти. *Вісник Київ. ун-ту імені Т. Шевченка*. К., 2004. Вип. 74–76. С. 76–80.
3. Записки етнографічного товариства. К.: Укр. Акад. наук, 1920. Кн. 1. 63 с.
4. Сявавко Є. Українська етнопедагогіка в її історичному розвитку. К.: Наукова думка, 1974. 152 с.
5. Prof V., Kowalewsky M. Mariage among the early slavs. *Folklore, Quarterly Reviv of Myth*. Lond., 1890. 84.
6. Worobec C. Temptress or virgin? The precarious sexual position of women in postemancipation Ukrainian peasant society. *Slavic Review*, Vol. 49. № 2. 2008. Pp. 227–238.

REFERENCES

1. Zhmud, N. (2003). Etnichni stereotyipy statevoho vykhovannia ta povedinky. [Ethnic stereotypes of sexual education and behavior]. Vinnitsa. [in Ukrainian]

2. Zablovskiy, A. (2004). Sotsializatsiia dytyny v tradytsiinii kulturi ukraintsiv ХІХ – poch. ХХ stolit: rytualno-arytualni aspekty. [Socialization of a child in the traditional culture of Ukrainians ХІХ – beginning. ХХ centuries: ritual and ritual aspects]. Kyiv. [in Ukrainian]
3. Zapysky etnografichnoho tovarystva (1920). [Notes of the Ethnographic Society]. Kyiv. [in Ukrainian]
4. Siavavko, Ye. (1974). Ukrainska etnopedagogika v yii istorychnomu rozvytku. [Ukrainian ethnopedagogy in its historical development]. Kyiv. [in Ukrainian]
5. Prof, V., Kowalewsky, M. (1890). Mariage among the early slavs. [Mariage among the early slavs]. *Folklore, Quarterly Reviv of Myth*, Lond. [in England]
6. Worobec, C. (2008). Temptress or virgin? The precarious sexual position of women in postemancipation Ukrainian peasant society. [Temptress or virgin? The precarious sexual position of women in postemancipation Ukrainian peasant society *Slavic Review*]. *Slavic Review*. [in England]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ДЯЧЕНКО Андрій Сергійович – аспірант кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: дослідження історико-педагогічних процесів України.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

DIACHENKO Andrii Serhiyovych – postgraduate student of the Department of Pedagogy and Special Education of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: research of historical and pedagogical processes of Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 14.01.2024 р.

УДК 378.091.:005.963.2-051].016:91
 DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-213-132-140

ЄМЧУК Тетяна Володимирівна –

кандидат географічних наук,
 асистент кафедри економічної географії та екологічного менеджменту
 Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
 ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3533-9587>
 e-mail: t.iemchuk@chnu.edu.ua

РУДЕНКО Валерій Петрович –

доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри
 економічної географії та екологічного менеджменту
 Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
 ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7542-4399>
 e-mail: v.rudenko@chnu.edu.ua

ТЮТОРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАПОРУКА УСПІХУ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ГЕОГРАФІЇ

Ця стаття присвячена аналізу тьюторської діяльності майбутніх вчителів географії та її впливу на їхню підготовку. Шляхом теоретичного дослідження автори розглядають роль тьюторів у формуванні професійних навичок та компетенцій у студентів-географів. Автори аналізують методи та стратегії, використані тьюторами в процесі навчання та підтримки студентів.

Проведений аналіз професійної підготовки вчителів до тьюторської діяльності детально досліджує різноманітні аспекти цієї важливої сфери освіти. Визначається, що тьюторська діяльність стає необхідною складовою сучасного освітнього процесу, оскільки вона забезпечує індивідуальну або групову навчальну підтримку та наставництво студентам та учням. Зокрема, аналізується роль тьютора, вказується на різні цільові аудиторії та актуальність цього виду освіти у сучасному освітньому середовищі. Зазначається, що тьюторство сприяє досягненню навчальних та особистих цілей студентів, сприяє розвитку їхніх навичок та надає індивідуальну підтримку у процесі навчання та розвитку.